

POLSKI UNIWERSYTET NA OBCZYŹNIE
W LONDYNIE

ZESZYTY NAUKOWE

SERIA TRZECIA, NR 7, 2019

GRAŻYNA CZUBIŃSKA

POLSKI UNIWERSYTET NA OBCZYŹNIE, LONDYN

NIEPODLEGŁOŚĆ. BADANIE NAUKOWE PUNO

Polski Uniwersytet na Obczyźnie w Londynie przeprowadził w czerwcu 2018 roku projekt badawczy, którego celem stało się przeanalizowanie podejścia młodej polskiej emigracji w Wielkiej Brytanii do kwestii niepodległościowych i postrzegania ich w kontekście trwających obchodów 100. rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę.

Jak zapisało się w pamięci i świadomości młodego pokolenia emigrantów te 100 lat niepodległości? Jaka jest świadomość i postrzeganie zjawiska niepodległości przez pryzmat emigracji? Czym jest niepodległość dla młodej generacji Polaków? Jakie wartości w sobie niesie?

Według danych brytyjskiego urzędu statystycznego, jest nas – Polaków i osób polskiego pochodzenia mieszkających na Wyspach – 1,002 miliona (dane z sierpnia 2017 r.). Grupa badaczy – dr Grażyna Czubińska, dr Magda Łuźniak-Piecha, dr Agnieszka Szajner, mgr Adriana Górka, mgr Leszek Kulaszewicz, mgr Urszula Walczak, lic. Andrzej Nawój – Instytutu Nauk Społecznych PUNO zaprojektowała kwestionariusz identyfikujący poziom świadomości i wartości Polaków, związanych z niepodległością Ojczyzny żyjących na emigracji. Krótka anonimowa ankieta składała się z 22 pytań wyboru i jednego pytania, wymagającego odpowiedzi opisowej.

CHARAKTERYSTYKA BADANYCH

W badaniu wzięło udział 191 osób, w tym 62% kobiet i 38% mężczyzn. Większość respondentów to osoby w wieku 26–39 lat (60%), będące w związku małżeńskim (52%) lub związku nieformalnym (18%) i single (24%). Ponad 45% badanych to osoby z wykształceniem wyższym i podyplomowym oraz średnim – 30%; będący zatrudnionymi (57%) lub prowadzącymi własny biznes (30%); mieszkający w Wielkiej Brytanii w mieście powyżej 500 000 mieszkańców (56%) oraz w miejscowościach od 50 000 do 500 000 osób – 33%. Zdecydowana większość przyjechała do Wielkiej Brytanii po 2004 roku – 82%. Połowa mieszka tu z rodzinami lub z partnerem – 30%.

WYNIKI

Spotkania z polską kulturą dla respondentów to przede wszystkim kontakt z polskimi i polonijnymi mediami, np. radiem, telewizją, czasopismami (61%), czytanie polskiej literatury (59%). To także uczestniczenie w wydarzeniach w Polskim Ośrodku Społeczno-Kulturalnym w Londynie (30%), bycie widzem występów polskich artystów w Londynie (29%) lub uczestniczenie w wydarzeniach w polskich centrach i ośrodkach w innych miastach na Wyspach (27%). Co czwarta osoba wyjeżdża do Polski na wydarzenia kulturalne (26%).

Respondenci biorą udział w różnego rodzaju polonijnej działalności kulturalnej, społecznej. Najczęściej to nabożeństwa w języku polskim (63%), koncerty (50%), festyny (48%). Uczestniczą w warsztatach i kursach prowadzonych w języku polskim (36%). Co trzeci respondent uczestniczy w wyborach parlamentarnych (34%), jest widzem przedstawień teatralnych, projekcji filmów polskich (34%) lub bierze udział w polskich konferencjach naukowych (29%).

Na pytanie: „Jaki ma Pani/Pan wpływ na promowanie kultury polskiej?“, 61% badanych wskazuje na promowanie polskiej kultury wśród znajomych, także obcokrajowców. Ponad połowa spędza czas zarówno z Polakami, jak i obcokrajowcami (53%); dla 36% znajomi to głównie Polacy, 11% spędza swój czas głównie z obcokrajowcami.

Ponad połowa respondentów (54%) bierze udział w polskich uroczystościach, uczy swoje dzieci wiedzy o kraju ojczystym, dzieci chodzą do polskiej szkoły (51%). Niemal co trzeci respondent wskazał na czynny udział w uroczystościach, związanych z polską kulturą i polskimi uroczystościami (30%).

Kultywowanie ojczystych tradycji na emigracji dla zdecydowanej większości respondentów (80%) jest ważne. Najczęściej to święta religijne: Boże Naro-

dzenie i Wielkanoc (89%). Inną formą jest posługiwanie się językiem ojczystym (87%). Połowa kultywuje obchody Święta Niepodległości (49%). Tylko dla 7% badanych ojczyste tradycje nie mają znaczenia.

Na pytanie, z czym kojarzy się Święto Niepodległości, większość wskazała na historię (73%), dumę narodową (63%), patriotyzm (62%). Prawie połowie badanych kojarzy się to święto z marszami i pochodami (42%), ale także z zamieszkami (21%) i z ksenofobią (12%). Prawie połowa badanych (46%) nie jest zadowolona ze współczesnego obrazu polskiego patriotyzmu.

Symbolem odzyskania przez Polskę niepodległości dla młodych emigrantów jest przede wszystkim postać Józefa Piłsudskiego (87%). Na drugim miejscu znalazł się Jan Paweł II (39%). Trzecie miejsce – tzw. żołnierze wyklęci i Lech Wałęsa (po 30%), co czwarty wymienił Romana Dmowskiego (24%) lub Ignacego Jana Paderewskiego (23%).

Pojęcie „niepodległości” dla większości badanych to *historia naszych przodków* (73%). Równocześnie daje poczucie tożsamości narodowej (55%). Co szósty badany wskazuje, że w dzisiejszych czasach nie ma żadnego znaczenia (16%).

Wydarzenia historyczne dziejów Polski z 1918 roku mają wpływ na ocenę obecnej rzeczywistości dla połowy badanych (53%); 25% respondentów uważa, że nie ma wpływu, a 22% – nie ma zdania w tej kwestii.

Polska dla naszych respondentów to przede wszystkim rodzina (83%), ojczyzna (70%), dom (60%). U połowy badanych emigrantów to także tęsknota za nią. Równocześnie Polska kojarzy się z wakacjami (41%), patriotyzmem (40%), z brakiem pracy (20%).

Najważniejsze wartości, którymi kierują się w życiu nasi respondenci, to: bezpieczeństwo rodziny (80%), szczęście (77%), wolność (76%), poczucie własnej godności (73%), równowaga wewnętrzna (61%), równość (57%). Ważny jest również pokój na świecie (45%), przyjemność (34%), bezpieczeństwo narodowe (32%), dostatnie życie – 32%, a dla co czwartego respondenta także życie pełne wrażeń (26%) czy uznanie społeczne (23%).

Oto garść wypowiedzi respondentów na pytanie otwarte: „Czym dla Pani/Pana jest wolność / niepodległość?”:

- *Kosmopolityzm. Prawa i poszanowanie praw jednostki i mniejszości. Wzajemny szacunek i tolerancja.*
- *Szacunkiem do drugiego człowieka. To możliwość wyboru miejsca zamieszkania, podróżowanie, otwartość na inne kultury bez konieczności wyrzekania się własnej. Oburza mnie stawianie znaku równości między patriotyzmem a nacjonalizmem i ksenofobią! Wolność to możliwość dokonywania wyborów.*

- *Wolnością osobista moja i mojej rodziny.*
- *Możliwość decydowania o sobie.*
- *Możliwość wyboru i brak narzucania czegoś przez państwo.*
- *Realizowaniem siebie, swobodą obywatelską.*
- *Wolność to swoboda w myśli, mówieniu i uczynkach.*
- *Nikt mi nie może zakazać bycia kimś, kim chcę być, wyjść, kiedy chcę, ubrać się, jak chcę i robić, co chcę – być po prostu wolnym człowiekiem, bez wpływu polityki PiS-u na to, kto, co, jak.*
- *Możliwość decydowania o sobie.*
- *Duma z bycia niezależnym.*
- *Wolność jest dla mnie podstawową wartością, którą kieruję się w życiu. Dzięki wolności (jako wartości) i niepodległości (w fizycznym wymiarze) mogę swobodnie podejmować decyzje, rozwijać swój potencjał, dbać o swój rozwój w obszarze ciała, emocji, duchowym, zawodowy itd. Dla mnie to wszystko razem tworzy pierwsze podstawowe i niezbywalne prawo każdego człowieka :).*
- *Wolność to możliwość życia po swojemu, w równym społeczeństwie, które jest otwarte na innych.*
- *Samostanowienie o dobrobycie narodowym, zarówno wspólnym, jak i każdego rodaka oddzielnie.*
- *Wolny człowiek.*
- *Prawem.*
- *Równością.*
- *Podstawą godnego życia.*
- *Poczuciem wolnego życia.*
- *Wolnością jest dla mnie wyrażanie swoich uczuć, poglądów, emocji. A także możliwość podejmowania decyzji zgodnych z własną wola.*
- *Wolność jest dla mnie swobodą w wyrażaniu osobistych poglądów oraz możliwość wysłuchania opinii innych bez uprzedniej oceny.*
- *Możliwością dokonywania własnych wyborów.*
- *Swoboda wolności wyznania.*
- *Niepodległość oznacza dla mnie wolność, możliwość rozwoju i siłę.*
- *Wyrażanie opinii i bycia sobą bez ocen innych.*
- *Wolność i niepodległość to dla mnie możliwość wyboru w sferze społecznej, ekonomicznej, religijnej.*
- *Podejmowanie wolnych decyzji, niestety, Polska dalej pozbawia praw człowieka, dzięki Bogu, że wyjechałam z tego kraju.*
- *Wolność słowa, wolność wyznania, wolność ekonomiczna.*

- *Jest dla mnie wolnością słowa, działań społecznych i moralnych. To wolność wyboru, wyznania i prawo decydowania o sobie i swojej rodzinie.*
- *Wolności podejmowania decyzji, możliwość rozwoju bez narzucania opinii innych, brak godziny policyjnej.*
- *Możliwością wyrażenia siebie i swojej rodziny w swoim rodzimym języku.*
- *Wolność dla mnie to swoboda wypowiedzi, poruszania się po świecie i robienie tego, na co mam ochotę bez żadnych nakazów, przymusów itp. Wolność dotyczy bardziej jednostki ludzkiej. Niepodległość to pojęcie szersze i dotyczy danego kraju, np. przez system totalitarny, jakim był w Polsce komunizm, II wojna światowa, a także rozbiory Polski.*
- *Swobodą wyboru.*
- *Możliwością dokonywania wolnego wyboru i podejmowania decyzji.*
- *Poczucie bezpieczeństwa = spokoju = równowagi; możliwości podejmowania wyborów, swobodnego wygłaszania poglądów.*
- *Wolność wyboru/słowa.*
- *Równość i sprawiedliwość.*
- *Demokracja.*
- *Trudna historia polskiego narodu, w dzisiejszych czasach niedoceniana i często zapomniana.*
- *Historia.*
- *Spokój psychiczny.*
- *Spokojem w tle.*
- *Pierwsza myśl: jesteśmy członkami UE i jako wolny kraj/naród mamy prawo do podejmowania własnych decyzji i nikt, żaden inny naród nie ma prawa w ingerowanie w nasze wieczne sprawy, jeśli nie są łamane prawa człowieka.*
- *Tożsamość narodowa, możliwość bycia dumnym z osiągnięć naszych przodków. Promowanie cudów naszego kraju za granicą. Tym dla mnie jest. I czymś więcej, czymś, co trudno opisać, a każdy to czuje.*
- *Poczuciem dumy narodowej, polskiej tożsamości, pielęgnowaniu narodowych tradycji, realizacja swoich myśli i marzeń.*
- *Poczuciem własnej wartości, godności.*
- *Zdałoby się wydawać, że są to dary. Jednak, uważam, że są to wywalczone „krwią, potem i łzami” wartości, na które żaden naród nie zasługuje bardziej niż Polacy.*
- *Historia.*
- *Możliwością życia, normalnego funkcjonowania, bycia szczęśliwym w swoim kraju, w Polsce, bez masowych emigracji.*

- Świadomością, że wiem, kim jestem, gdziekolwiek się znajdę.
- Bycie sobą.
- Odnalezieniem własnej tożsamości.
- Przy obecnej władzy jest to pojęcie obce.
- Polska dla Polaków. Zawsze broniliśmy swój kraj i tak powinno dalej być.

Wyniki przeprowadzonej ankiety i zaprezentowane dane należy traktować tylko jako egzemplifikacje wartości. Stanowią one jedynie obrazek, zdjęcie socjologiczne.

Obraz społeczeństwa polskiego na emigracji, jaki wyłania się z owego zdjęcia, dostarcza jednak wielu inspiracji teoretycznych z zakresu badań nad formami uczestnictwa Polaków w tradycjach polskości.

Składamy szczególne podziękowania mediom polonijnym w Wielkiej Brytanii za współpracę przy realizacji naszego badania. Nadzwyczaj dziękujemy portalowi **Londynek.net** za patronat medialny, jakim jego redakcja objęła naszą inicjatywę!

GRAŻYNA CZUBIŃSKA

INDEPENDENCE. PUNO'S ACADEMIC RESEARCH

SUMMARY

The Polish University Abroad (PUNO) carried out a research aimed at analysis of the approach of young Polish immigrants living in the UK to the independence issues. The point was to identify the way people perceive the 100th anniversary of Polish independence. 191 people were surveyed – 62% of them were women and 38% were men. The majority of respondents were from 26 to 39 years old. Poland, to the respondents, seems to be related to: family, homeland and home. The image of Polish diaspora in the UK provides a lot of inspiration for further research about Poles and their attitude to most important national traditions.

Keywords: The Polish University Abroad (PUNO), independence, research